

De la batalla al decret

JOAN FRANCESC
MIRA

Un dia de finals de primavera o de principis d'estiu, fa més de deu anys, en aquesta pàgina mateixa, jo recordava que, deu anys abans, ja havia hagut d'escriure les mateixes coses, repetint, fent memòria, passen anys i dècades, i la memòria no torna amb l'eficàcia que caldria. Recordava, doncs, que dos mesos després de la batalla, amb el decret mal conegut com "de Nova Planta", el bon rei Felip V, avi dels Borbó d'Espanya feliçment regnants durant més de tres segles, va reduir el nostre país a la condició de vençut, conquistat, i condemnat a la inexistència. Recordava que, des de la primavera i l'estiu del 1707 i durant quasi tot el segle XVIII, el Regne de València va ser governat militarment en tots els òrgans i nivells de la justícia, les finances i l'administració: des del capità general com a autoritat absoluta del regne esdevingut "província", fins als *corregidores* que controlaven directament els municipis. "Porque este territorio por muchos años necesita de que los que mandaren las gobernaciones sean hombres de guerra", com deia un informe oficial anys després de la conquesta castellana. Segons alguns historiadors, sembla que això era el progrés, perquè abans de Felip V ací teníem lleis i administració poc avançades, és a dir, poc militars i poc centralitzades. Així, en virtut de dos principis moderníssims – "el dominio absoluto de los referidos reinos" que té el monarca, o siga l'absolutisme radical portat a l'extrem més perfecte, i "el justo derecho de conquista que de ellos han hecho últimamente mis armas", és a dir, la pura i simple força militar–, el bon rei Felip esborrava un país (sabrem

tornar a posar-lo en el mapa?), declarava la seua mort política, la seua inexistència (més inexistent encara que la "*Comunitat*" que ara el substitueix), i com a aplicació dels principis tan moderns que hem apuntat decidia: "*He juzgado por conveniente, así por esto, como por mi deseo de reducir todos los Reinos de España a la uniformidad de unas mismas leyes, usos, costumbres y tribunales, gobernándose igualmente todos por las leyes de Castilla, tan loables y plausibles en todo el universo, abolir y derogar enteramente como desde luego doy por abolidos y derogados todos los referidos fueros, privilegios, prácticas y costumbres hasta aquí observadas en los referidos reinos de Aragón y Valencia; siendo mi voluntad que éstos se reduzcan a las leyes de Castilla y al uso, práctica y forma de gobierno que se tiene y ha tenido en sus tribunales, sin diferencia alguna en nada.*"

No sé si les lleis de Castella eren tan lloables, i tan aplaudides per l'univers sencer, però és difícil trobar, en la

història d'Europa, un cas tan rigorós de genocidi polític, d'absorció institucional tan radical, fulminant i completa d'un país per un altre.

Això no ho van fer ni els tsars russos a Polònia, ni els sultans turcs a Bulgària o a Grècia. No els van dir mai: "Ja no sou polonesos, o búlgars o grecs, a partir d'ara només sou russos o turcs, sense diferència en res, les vostres lleis desapareixen sense rastre i fins a l'últim detall, només valen les nostres lleis i els nostres usos i costums, els vostres queden anul·lats, no són res". Això ens van dir a nosaltres, firmat al Buen Retiro el 29 de juny de l'any 1707 i, pels efectes, sovint és com si ens ho continuaren dient cada dia: pels efectes, i per la ideologia profunda dels polítics que ens han governat i ens governen, i d'alguns (o molts) dels qui ens voldrien governar. Ja sé que parlar de tot això diuen que és molt antic, que els valencians no hem de ser "nacionalistes" ni pensar tant (?) en el passat, que cal mirar només les coses pràctiques, presents. Deu voler dir que ser modern és viure sense memòria i, per als valencians, fer com si no haguera existit mai aquell decret fundacional de l'Espanya unida, l'Espanya pàtria, l'Espanya Estat, aquella reducció expressa "*a la uniformidad de unas mismas leyes, usos, costumbres y tribunales*". Sembla que aquest proper 29 de juny hi haurà, al Palau de la Generalitat, un acte més o menys solemne de recuperació de memòria, i d'exigència d'un retorn (mínim, en tot cas, adequat als temps moderns) d'algunes d'aquelles lleis, usos o costums que no eren castellans i per tant no tan "*plausibles en todo el universo*", però eren nostres. De moment, jo recomanaria a les nostres dignes i noves autoritats que imprimiren, en bon paper, còpies ampliades d'aquell Decret del 29 de juny, els posaren un marc, les penjaren als despatxos oficials, i les tornaren a llegir cada dia. Qui sap si els vindria alguna idea interessant al cap.

«DEU VOLER DIR QUE SER MODERN ÉS VIURE SENSE MEMÒRIA I, PER ALS VALENCIANS, FER COM SI NO HAGUERA EXISTIT MAI AQUELL DECRET FUNDACIONAL DE L'ESPANYA UNIDA, L'ESPANYA PÀTRIA, L'ESPANYA ESTAT, AQUELLA REDUCCIÓ EXPRESSA "A LA UNIFORMIDAD DE UNAS MISMAS LEYES, USOS, COSTUMBRES Y TRIBUNALES"»